

פמיניסטיות משביתות שמחות (וסובייקטים עקשנים אחרים)

/ שרה אחמד

מאנגלית / ניצן טל
עריכת תרגום / יסמין הלוי
איורים / נגה ענבר

אנשים אומרים שלהיאבק נגד גזענות זה כמו לדפוק את הראש בקיר – הקיר שומר על מקומו, והראש שלך הוא זה שכואב. יכול להיות שנצטרך להישאר עם הכאב של היבלות שלנו. אבל זה לא כל מה שאנחנו אומרות ועושות. אנחנו יכולות להכיר בכך שאנחנו לא מקורה של האומללות שיוחסה לנו, אבל גם בהשלכות של הויהו שלנו כמקור לאומללות. אנחנו יכולות לדבר על כך שאנחנו עקשניות, משביתות שמחות, נשים שחורות וזעמות; אנחנו יכולות להשיב לעצמנו את הדמויות האלו; אנחנו יכולות לדבר על השיחות ההן שניהלנו סביב שולחן האוכל או בפגישות או בסמינרים. אנחנו יכולות לזהות כמה המקום הזה מוכר לנו ולצחוק על זה, גם אם לא כולנו יושבות בדיוק באותו מקום (ואנחנו לא יושבות באותו מקום). יש שמחה בהשבתת שמחות. להשבית שמחות: אפשר, ואנחנו עושות את זה. אנחנו מתעקשות להתעקש.

פרסום זה הופק בתמיכת הנציגות בישראל של קרן רוזה לוקסמבורג, באמצעות מימון המתקבל מהמשרד הפדרלי הגרמני לשיתוף פעולה כלכלי ולפיתוח. אפשר להשתמש בפרסום זה או בחלקים ממנו בלא תשלום אך תוך ציון מראה המקום. תוכן פרסום זה הוא באחריותו הבלעדית של פריוקט התרגומים הפמיניסטי ואינו משקף בהכרח את עמדתה של קרן רוזה לוקסמבורג.

ניקה לדוגמה את הגזענות. עצם השימוש במונח גזענות יכול להיות עקשני. כאילו הדיבור על הפילוג הוא מה שמפלוג. היות שהגזענות מסתרת מן העין ומהתודעה הציבורית, נדמה שאלו שמזכירות אותה הן אלו שמקיימות אותה. כבר למדנו שעצם הדיבור על גזענות נחוזה כהתפרצות של האיישה השחורה הכועסת – כאילו הכעס שלה על הגזענות הוא מה שגורם להתנכרות של התנועה הפמיניסטית. אם נרתק, סימן שבחרנו לחזור בנו, לסגת. אם נודה באשמה, נפנה לגזענות את הדרך, ניתן לה זכות קדימה. נשים לא לבנות מתבקשות להסכינן עם הגזענות הנסתרת: אנחנו מתבקשות "לפנות את הדרך", כלומר לתת לה לשוב. לא זו אף זו, אנחנו מתבקשות לגלם בגופנו את המחויבות למגוון. אנחנו מתבקשות לחייך על גבי הברשורים שלהם. החיך של המגוון מונע מהגזענות לצוף על פני השטח: הוא סוג של הסתרה פוליטית.

קשה מאוד לדבר על גזענות משום שאופן הפעולה שלה מצנור את העדויות לקיומה. אלו שמדברות עליה אינן נשמעות כאילו הן מתארות תופעה אלא כאילו הן יוצרות אותה. הסיכון גדול: לדבר על גזענות פירושו לתפוס מקום במרחב רווי מתחים. ההיסטוריה היא מרחב רווי. במחקר על מגוון שהשתתפתי בו פעם, גילינו שלא-לבנים מקבלים לא פעם החלטה אסטרטגית לא להשתמש במונח "גזענות", דווקא משום שהמוסדות והמרחבים הימיומיים רוויים בגזענות.¹⁸ אם את ממילא נתפסת כבעייתית או לא שייכת למוסדות הלבן, יש לך סיבות טובות לא להשתמש באוצר מילים שנשמע מאיים.¹⁹ ההימנעות מהדיבור על גזענות יכולה אפוא להיות דרך להתקיים במרחבים גזעניים. כדי למוער את האיום שכבר טמון בכך את מרככת את השפה שלך ואת הופעתך, ושומרת על מרחק מרבי מדמות האישה הלא-לבנה הכועסת. אם כי, כמו שאנחנו יודעות, המרחק הזה יכול להיעלם ברגע שאת נכנסת לחדר, כי הדמות הזאת כבר נכנסה אליך לפניך.

כשאת משתמשת בשפת הגזענות, אומרים שאת "שוב מתחילה עם זה", שאת "לא משחררת". כאילו לדבר על גזענות זה מה שמצייח אותה. זו הסיבה שגזענות נכנסת לשיח פעמים רבות כסיפור על חוויה מהעבר. קחי למשל את הסרט הבריטי של גוריןדרד צ'אדה, "שחקי אותה כמו בקהאם" (2002). בבסיס הסרט עומד המאבק על החופש להיות מאושרת, המגולם בחירות שיש לגיבורה ג'סמינדר לעשות מה שגורם לה אושר (במקרה שלה זה לשחק כדורגל – מה שמשמח אותה הוא מה שמקרב אותה לרעיון האושר הלאומי). אביה, שזוכר את הגזענות בעברו, עומד בדרכה.

האב נושא שני נאומים בנושא, אחד בתחילת הסרט ואחד בסופו:

כשהייתי נער בניירובי הייתי שחקן הקריקט הכי טוב בבית הספר. אפילו ניצחנו בגביע מזרח אפריקה. אבל כשהגעתי לארץ הזאת, כלום. הלבנים הארורים במועדון צחקו על הטורכן שלי ושלחו אותי לחפש את החברים שלי... היא רק תתאכזב כמוני.

כשהשחקנים האנגלים זרקו אותי מהמועדון שלהם כמו כלב לא התלוננתי. להפך, נשבעתי שלעולם לא אשחק יותר. מי טבל מזה? אני. אבל אני לא רוצה שג'ס טסכול. אני לא רוצה שהיא תעשה את הטעויות שאבא שלה עשה, תשלים עם החיים, תשלים עם המצב. אני רוצה שהיא תילחם – ואני רוצה שהיא תנצח.

בנאום הראשון האב אומר שכדאי שהבת שלו לא תשחק כדי שלא תסכול כמוהו. בנאום השני הוא אומר שכדאי שהיא כן תשחק כדי שלא תסכול כמוהו. בשני הנאומים מובלע הרצון למנוע מבתו סבל, והוא מובע כרצון שהיא לא תחווה את הסבל שהוא עצמו חווה.²⁰ הנאום השני רומז שהגורם האמיתי לסבל של המהגר הוא הסירוב לשחק את המשחק הלאומי: אתה סובל כי אתה לא משחק את המשחק, ומכך משתמע שההימנעות היא הדרך עצמית. האב משחרר את ג'ס כדי שהיא תהיה מאושרת. מתוך השחרור של ג'ס הוא משחרר גם את סכולו-שלו, את האומללות שחש כשהשלים עם הגזענות – ההשלמה היא כביכול מקור ההדרה.

אני רוצה להציע שבנאום הראשון האב מוצג כמלנכולי: כשהוא מסרב לוותר על סכולו, האובייקט האבוד (הכדורגל) הופך להיות חלק ממי שהוא. אפשר לקרוא את הסירוב שלו לרצונה של ג'ס לשחק כדורגל

אודות הקולקטיב

כמה שבועות לאחר תחילת הסגר הראשון באפריל 2020, התחלנו לקיים מפגשי זום שבועיים של אקדמאיות בתחילת דרך באקדמיה לשוויון. השיחות בפגישות האלה הציפו בין היתר את החסר הגדול בטקסטים נגישים, כתובים בעברית של חוקרות שאותן קראנו רק באנגלית. הרגשנו ששרה אחמד, הוגה פמיניסטית לסבית ממוצא פקיסטני, שגדלה באוסטרליה וחייה באנגליה, מלווה את חוויות היום-יום שלנו. רצינו לחלוק עם נשים דוברות עברית את התבונה והנחמה בדבריה, אשר היוו את נקודת הפתיחה לפרויקט התרגומים הזה, וחברות נוספות הצטרפו ליוזמה. אחמד עצמה מדברת על טקסטים כבני-לוויה. בהקדמה לספרה "לחיות חיים פמיניסטיים" (2017) היא מזכירה לנו שטקסטים יכולים ללוות אותנו כשאנחנו הולכות בדרך לא סלולה. אנחנו יכולות להרגיש קרבה לטקסטים מסוימים, כאלה שנותנים ביטוי לתחושות שלא ידענו לתת להן שם ועושים סדר בחוויות שהיו בלתי מובנות לנו. היא אומרת עוד שטקסט שמלווה אותך טקסט בן לוויה יכול לעודד אותך להטיל ספק בדרך שאת כבר הולכת בה, או לשקול אותה מחדש; אבל בעיקר, טקסט כזה מזכיר לך שאת מצטרפת לדרך של אחרות – שאת לא הולכת לבד.

אנחנו מתרגמות לעברית ומפרסמות בפלטפורמה חינוכית מאמרים פמיניסטיים שאנו רואות כמרכזיים בתיאוריה, בפרקטיקה ובעיקר בחיי היום יום הפמיניסטיים כאן ועכשיו. מאמרים שנבחרים באהבה על ידי המתרגמות, ושהיו נגישים לכל אחת ואחד, לקרוא או להאזין, ללא צורך בשייכות אקדמית או אחרת. חשבנו שאם לנו זה חסר, יתכן שזה חסר גם לאחרות, אז למה שלא נתרגם אותם גם עבור מי שאנגלית אינה שפה נוחה עבורן, למי שאין להן גישה לפלטפורמות אקדמיות, ובכלל, עבור כלנו. בניית בית ותחזוקה, כפי שכתבה שרי אהרונ, יכולים לייצר "תחושת המשכיות, ביטחון ותקווה". אנחנו מקוות שגם אתן תמצאו בתוך הטקסטים האלו לבנים לבניית המשכן שלכן.

חיוני שלא נחשבו שעקשנות היא עניין של נשים בודדות שהולכות נגד הזרם החברתי. עם זאת, חשוב לשים לב שהחברה נחוית ככוח; וכוח מורגש באופן הישיר ביותר כשמנסים להתנגד אליו. החוויה שה"עקשנות" נותנת לה שם היא חוויה של עמידה כנגד, לכן פוליטיקה של עקשנות חייבת להיות פוליטיקה קולקטיבית. הקולקטיב שאני מדברת עליו איננו מרחב נתון, אלא אוסף של אנשים שמנסות למצוא מרחב קיום חדש. כשאת לא הולכת עם הזרם את צריכה תמיכה. זו הסיבה שאני חושבת על פוליטיקה פמיניסטית קווירית כעל פוליטיקה של שולחנות: שולחנות תומכים בהתכנסות, וכשאנחנו חיות את חיינו בדרכים שאחרים תופסים כדווקאיות, אנחנו זקוקות לתמיכה.

זרימה היא תוצר של גופים רבים שהולכים באותו כיוון. ללכת זה גם להתכנס. זרימה יכולה להיות תוצאה של התכנסויות מסוגים שונים: התכנסויות של שולחנות, למשל, כאובייקטים המצויים בין בני אדם ותומכים בקשר ביניהם. כמה פעמים אמרו לי לחכות לשולחן במסעדה, וזוג סטרייטי שנכנס אליה אחריי הובל מיד לשולחן? יש אנשים שצריכים להתעקש כדי להיות מושא לפעולה חברתית. נצטרך אולי להכריז שאנחנו כאן, לנופף ברורע ולהגיד: הנה אני! לאחרים מספיק פשוט להופיע, כי מקומם ליד השולחן מובטח עוד לפני שתפסו אותו. העקשנות מגלמת את ההשלכות הבלתי מאוונות של ההבדל הזה.

לייחס למישהי עקשנות זה לייחס רגש שלילי לאותם גופים ש"מפריעים", הגופים שהולכים נגד הזרם. ייחוס של עקשנות הוא אם כך האשמה בהשבתת שמחה. גם שיחות הן זרמים; גם הן רוויות, ואת הרוויה הזו אנחנו חוות כ"אוירה". אם מייחסים לי עקשנות, פירושו שאני זאת ש"הורסת את האווירה". עמיתה סיפרה לי שברגע שהיא פותחת את הפה בפגישה היא כבר רואה את גלגולי העיניים, "שוב היא מתחילה". הניסיון שלי ככת פמיניסטית למשפחה רגילה לימד אותי הרבה על גלגולי עיניים. את כבר יודעת את כל זה. לא משנה איך תדברי, זו משמיעה את קולה כפמיניסטית תיתפס כמי שגרמה לוויכוח, זו שערערה את שלום הבית השברירי. העקשנית הופכת לנקודת המתח בחדר. העקשנות דביקה: היא האשמה שנדבקת.

אם להיקרא עקשנית משמעו לגרום לבעיה, אנחנו יכולות לנכס את העקשנות כמטרה פוליטית. היסטוריות של פמיניזם קווירי מלאות בנשים שהכריזו על עצמן שהן עקשניות. נחשוב על "מועדון הטרודוקסיה" שפעל בנרינג'ן וילג' בתחילת המאה העשרים, מועדון של נשים בלתי רגילות. בספר היסטוריה הנפלא שכתבה רודית שוורץ על המועדון היא מספרת שהן תיארו את עצמן כ"חבורה קטנה של נשים עקשניות".¹⁶ הטרודוקסיה היא "החוקה בדעות לא שגרתיות, מה שאינו תואם אמונות מקובלות". אם את עקשנית, פירוש הדבר שאת מוכנה להכריז שאת לא מסכימה, ולעמוד מאחורי המחלוקת. אם תתווכח, אולי יחשבו שאת לא נחמדה. אפשר לומר שפמיניזם הוא יציר כפיהן של נשים לא נחמדות.

ההיסטוריה הפוליטית של שבתות והפגנות היא היסטוריה של אלו שמוכנות לעמוד בגופן בדרכם של אחרים – לחסום בעזרת הגוף לא רק את תנועת העוברים ושבים אלא גם את תורים הסחורות של הכלכלה. אם עקשנות היא סוג של פוליטיקה, הרי זאת פוליטיקה שלא רק "לא הולכת עם הזרם" אלא גם מוכנה לחסום אותו. שבתות רעב יכולה להיחשב לעקשנות מזוקקת: יכולותי של הגוף מופנות כולן לחסימה. כשחסימת הולות הופכת לסירוב-עצמי, חסימת המעבר אל תוך הגוף, תולדות העקשנות הן תולדותיהן של אלו שמוכנות לחסום בגופן את הדרך.

גם תודעה פוליטית יכולה להיחשב לעקשנות: לא רק כי קשה לדבר על מה שנסתר מן העין, אלא כי את צריכה להיות מוכנה לעמוד בדרכה של ההסתרה הזאת. יש טיעון שמשותף לגל השני של הפמיניזם¹⁷, למרקסיזם ולפוליטיקה שחורה חשוב לשמר אותו: מודעות פוליטית היא יעד, והעלאת המודעות היא היבט חיוני של עבודה פוליטית קולקטיבית. קשה להעלות מודעות מפני שמדובר במודעות למה שנסתר. אם הסתרה מבקשת לתת את הכוח להשתלט על המרחב לאלו שרוצים אותו (כביש אפשר לתחוק רק על ידי הסתרת סימני הכיבוש), העלאת המודעות היא סוג של התנגדות לכיבוש.

ק

שה לזכור ממתי את פמיניסטית, ולו משום שקשה לזכור מתי לא הרגשת ככה. האם תמיד היית כזאת? האם אפשר להיות פמיניסטית מההתחלה? סיפור פמיניסטי יכול להיות התחלה. אולי אם נצליח להסביר איך פמיניזם הופך למושא לרגש – למשהו שאנחנו מושקעות בו, משהו שדרכו אנחנו מתייחסות לעולם, דרך להבין את היחסים שלנו עם העולם – נצליח להבין את המורכבות של הפמיניזם כמרחב לפעילות. מתי הפכה המילה "פמיניזם" למילה שלא רק מדברת אלייך אלא מדברת אותך? מילה שמתארת את הקיום שלך, או אפילו מכוננת אותך? מילה שצליחה הוא צלילך? איך אבחנו יכולות להתכנס סביב המילה הזאת – לדבוק בה כדי לדבוק אחת בשנייה? מה הייתה בשבילך או המשמעות של להזיק חזק ב"פמיניזם" ולהילחם בשמו? מה המשמעות של זה היום? מה זה אומר כשאת מרגישה שהגאות והשפל של המונח פמיניזם, העליות והמורדות שלו, הם הגאות והשפל, העליות והמורדות שלך?

מה הסיפור שלי? כמון, גם לי יש הרבה סיפורים. דרך אחת לספר את הסיפור הפמיניסטי שלי מתחילה בשולחן. סביב השולחן משפחה מתכנסת. המקומות קבועים: אבי בראש השולחן, אני בראש השני; שתי אחיותיי בצד אחד, אמי בצד השני. אנחנו תמיד יושבים ככה, כאילו מנסים להבטיח את מקומנו; להבטיח יותר מאשר את מקומנו. זה זיכרון ילדות, גם אבל גם זיכרון של חוויה יומימית במובן המילולי, חוויה שחוזרת על עצמה כל יום. יומיום אינטנסיבי: אבא שואל שאלות, אחיותי ואני עונות עליהן, אמא לרוב שותקת. מתי אינטנסיביות הופכת למתח?

נתחיל בשולחן. סביב השולחן הזה המשפחה מתכנסת, מדברת בנימוס. זו שיחה שמותר להעלות בה רק דברים מסוימים. מישהו אומר משהו שנראה לך בעייתי. את נעשית מתוחה; האווירה נעשית מתוחה. כמה קשה להבחין בין "את מתוחה" ל"האווירה מתוחה"! את מגיבה, אולי, בהירות. את אומרת שלדעתך זה שחם אמרו בעייתי. את מדברת בשקט, אבל את מתחילה להרגיש דרוכה, מזהה בתסכול שמישהו דורך אותך, דורך עלייך. כשהחלטת לדבר – כשהחלטת למחות – ערערת את המצב. ברגע שתיארת את מה שמישהו אחר אמר כבעייתי, יצרת בעיה. את הופכת להיות הבעיה שיצרת.

את הופכת למושא למורת רוח ולמבטים שפוגעים בך ומחריגים אותך. חוויה של ניכור יכולה לנפץ עולם שלם. המשפחה מתכנסת סביב השולחן – אלה אמורים להיות מועדים לשמחה. אנחנו עובדות קשה כל כך כדי שהאירוע יישאר שמח, לשמור על השולחן ממורק כך שמשפחה טובה תשתקף בו. יש כל כך הרבה דברים שאמורה לא להגיד, לא לעשות, לא להיות, כדי לשמר את ההשתקפות הזאת. אם תגיד, או תעשי, או תהיי משהו שמפריע לבבואה השמחה של המשפחה להשתקף בחזרה, העולם יהפוך מעוות, ואת תהיי הגורם המעוות. את עצמך העיוות שגרמת לו: עוד ארוחה נהרסה. אבל הניכור בינך לבין התמונה המשפחתית יכול לאפשר לך לראות את מה שהתמונה לא משקפת, את מה שהתמונה לא רוצה להראות.

להיות פמיניסטית זה לפעמים לחוות ניכור משמחה (אבל לא רק ניכור: איזה אושר טמון ביכולת לעזוב את המקום שהקצו לך!). כשאנחנו חשות שמחה כלפי האובייקטים הנכונים אנחנו נשים "מן השרה", מיושרות – אנחנו בכיוון הנכון. כלומר לא מיישרת קו עם קהילת הרגשי – כשאת לא מרגישה שמחה מהדברים הנכונים. הפער בין הערך הרגשי שהחברה נותנת לאובייקט לבין האופן שבו אנחנו חוות אותו מייצר מנעד של רגשות. מה שגרמיש מול הפער הזה תלוי באופן שבו נסביר אותו לעצמנו.

¹ המונח בו אחמד משתמשת הוא **affective community**. המונח אפקט מקבץ תחתי מגוון תחושות שחן לא רחוק רגשות במובן המקובל של המילה: חוסר נחת, לאות, אדישות, או ריחוק, למשל, הם אפקטים. אפקטים אינם "פנימיים": הם קשורים לזרימה של תחושות בין גופים, לאופן שבו את יכולה לחוש מתויתת בחדר שנכנסת אליו גם אם את לא מכירה את האנשים בו.

"קבוצה של פעילות פמיניסטיות לבנות שאינן מכירות זו את זו ונפגשות כדי לדון בתיאוריה פמיניסטית. אולי הן מרגישות חיבור על בסיס היותן נשים, אבל האווירה בחדר תשתנה מהותית ברגע שאישה לא-לבנה תיכנס לחדר. האישה הלבנה תידרך מיד, היא כבר לא רגועה, כבר לא מרגישה חגיגית".¹⁰ לא רק שיש "רגשות מתוהים", אלא שהמתח הזה ממוקם איפשהו: גופים מסוימים חשים בו, והוא מיוחס לגוף אחר כגורם שלו, גוף שהופך להיות נפרד מהקבוצה, גוף שמפריע להנאה ולסולידריות. מקור המתיחות מיוחס לגוף השחור, ובכך מיוחס לו גם אובדן האווירה המשותפת. כפמיניסטית לא לבנה את אפילו לא צריכה להגיד שום דבר כדי לגרום למתח. עצם השהייה במחיצת גופים מסוימים גורמת לתפנית רגשית. מהדוגמה הזו אנחנו למדות שהיסטוריות שלמות טמונות בחוסר המוחשיות של האווירה, או במוחשיות של הגופים שנתפסים כמפריעים. האווירה יכולה לחזור להיות משותפת אם יש הסכמה על מיקומו של המתח.

"מצב לא נעים" יכול לשמר היסטוריה שלמה. כשאישה לא-לבנה מדברת מתוך כעס, היא מאששת את עמדתה כגורם המתח; הכעס שלך הוא מה שמאיים על הלכידות החברתית. כפי שאודרי לורד מתארת, "כשאישה שחורה מדברת מתוך כעס ששוור לא פעם במגע שלה עם נשים לבנות, אומרים לנו שאנחנו "יצורות אווירה לא חוסר אונים", "מונעות מהלבנות להתגבר על רגשות האשם שלהן", או "מפריעות לתקשורת ולפעולה המבוססת על אמון".¹¹ חשיפת האלימות הופכת למקור האלימות. האישה הלא-לבנה צריכה לשחרר את הכעס שלה כדי לתת לאישה הלבנה להמשיך הלאה.

האישה השחורה הכועסת היא דמות מדומיינת שיש לה השלכות ממשיות. טענות סבירות ומנומקות נדחות כביטוי של כעס (מה שכמוכן מפרק את הכעס מההיגיון הטמון בו), וכשזה מכעיס אותך, התגובה שלך נקראת כראיה המאשרת את העובדה שאת לא רק כועסת אלא גם לא מתנהגת בהיגיון. מכיוון אחר, הכעס של פמיניסטיות לא-לבנות הוא כעס שמכוון כלפי משהו. אולי את כועסת על האופן שבו נוענות וסקסיום מצמצמים את אפשרויות הבחירה של נשים לא-לבנות. הכעס שלך הוא קביעה שמהו לא בסדר. אבל כששומעים אותך כ"כועסת", מניחים שהכעס הוא המניע לדברייך. הכעס שלך מובן כרגש ללא מקור, כאילו את לא כועסת כי את מתנגדת למשהו, אלא שאת מתנגדת לו רק כי את כועסת. את מתקוממת נגד חוסר הצדק שמייחס לך את הכעס כמניע, מה שרק מקשה עלייך עוד יותר להפריד את עצמך מאובייקט הכעס. את מתערבבת בדבר שעליו את כועסת, כי עכשיו את גם כועסת על זה שערבבו בינך לבין הכעס שלך. בכעסך על הערבוב הזה את מאשרת את דבקותם או דבקותן בכך שרק הכעס "עומד מאחורי" מה שאמרת, וכך הכעס שלך נחסם ולא מגיע אליהם או אליהן. בכך שאת לא מגיעה אליהם, את נחסמת.

גופים מסוימים הופכים בעצמם לחסמים, לסתימות, לנקודות שבהן התקשורת נפסקת. קחי את שיר הפרוזה הנהדר של אמא אטא איידו (Ama Ata Aidoo), "אחותנו משביתת השמחות", שבו המספרת סיס, אישה שחורה, נאלצת לשמר את הנוחות של מי שמסכיבה. דיילת לבנה מזמינה אותה לשבת בירכת המטוס עם "החברים שלה". שני אנשים שחורים שהיא לא מכירה. היא עומדת לומר שהיא לא מכירה אותם, אבל מהססת. "הרי אילו סירבתי להצטרף אליהם היה נוצר מצב לא נעים, נכון? ויש גם להביא בחשבון שמלבד החינוך הטוב של הידילת, הכשירו אותה גם לדאוג לרווחתם של כל הנוסעים".¹² ברגע ההיסוס הזה, הכוח מדבר. האם תורמי עם זה? מה זה אומר לא לזרום? אם תגמי למבוכה תיתפסי כמכביה. שימור הנוחות הציבורית דורש מגופים מסוימים "לזרום עם זה". אם תסכי לזרום עם

ארכיונים שמחים. רק תחשבי על העבודה הביקורתית שקדמה לנו: ביקורת פמיניסטית על דמות עקרת הבית המאושרת; ביקורת שחורה על מיתוס העבד המאושר; ביקורת קווירית על הערצת ההטרנסקסואליות כמודל של שמחה ביתית. המאבק על דמות האושר הוא האופק שמולו מועלות טענות פוליטיות. אנחנו יורשות את האופק הזה.

כדי להיות מוכנות לצאת נגד סדר חברתי שקיבל מעמד של צו מוסרי – צו האושר – אנחנו צריכות להיות מוכנות לקלקל את האושר הזה, לצער, גם אם המטרה שלנו אינה להשבית את השמחה. הנכונות להשבית שמחה יכולה לנבוע מהאופן שבו את חיה את חיך (סירוב לחיות ב"דרך הנכונה" מתפרש כוויתור על השמחה שהדרך הזו אמורה לעזור לנו להשיג). הורים שילדיהם יוצאים מהארון מגיבים פעמים רבות בצער, לא משום שילדם או ילדתם קוויריים, אלא בגלל הצער שהקוויריות תביא כביכול לאותה/ו ילד/ה. 5 גם אם לא רצית לצער את אהוביך, חיים קוויריים משמעם לחיות עם הצער שלהם. הנכונות לצער היא גם דרך ליטול חלק במאבק קולטיבי, תוך עבודה עם אחרות שחולקות אותה תחושת ניכור. אלו שמודחות ממקומן ליד השולחן יכולות למצוא זו את זו.

או כן, בואו ניקח ברצינות את הפמיניסטית משביתת השמחות. האם היא משביתה את שמחתם של אחרים כשהיא מצביעה על רגעים של סקסיום? אולי היא דווקא חושפת את הרגשות השליליים שממני השמחה הציבורית מסתירים, מגרשים או שוללים? האם רגש שלילי נכנס לחדר כשמישהי מבטאת את כעסה על משהו, או שהכעס הוא רק הרגע שבו צפים הרגשות השליליים שזרמו כל הזמן מתחת לפני השטח? הפמיניסטית בחדר "מבאסת" את האחרים לא רק משום שהיא מעלה נושאים מדכאים כמו סקסיום, אלא משום שהיא חושפת איך סימנים של אי-הסכמה נמחקים כדי לשמור על השמחה הכללית. במובן מסוים, פמיניסטיות באמת משביתות שמחות: הן מערערות את עצם הפנטזיה שאפשר למצוא שמחה במקומות מסוימים. גם אם השמחה שאת משביתה היא פנטזיה, את עדיין מפריעה לשמחה כרגש להתקיים. לא רק שכפמיניסטיות אנחנו לא תמיד מאושרות מהדברים שאמורים לגרום לנו אושר; חוסר היכולת שלנו לשמוח מתפרש כחבלה באושרם של אחרים.

אפשר לבחון את הקשר בין הדימוי השלילי של הפמיניסטית המבאסת לבין גופים אחרים שנתפסים כשליליים. מרילין פריי (Frye) טוענת שהדיכויו כולל דרישה להיראות שמחה במצב שבו מצאת את עצמך, כדבריה, "הרבה פעמים דורשים מהמדוכאים לחייך ולהיות עליונים. אם אנחנו מסכימות, אנחנו מראות שאנחנו צייתניות ומשלימות עם מצבנו". הדיכויו דורש שתפגיני שמחה, ובאות תראי שהסתגלת למצבך. בשביל פריי, "עם פחות מחיוך מאוון לאוון את עלולה להצטייר כנובית, מריחה, כועסת או מסוכנת".⁶

² Arlie Russell Hochschild, *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling* (Berkeley: University of California Press, 2003) 59-61

³ Sara Ahmed, *Queer Phenomenology: Orientations, Objects, Others* (Durham, NC: Duke University Press, 2006) 138

⁴ סימון דה בובואר, **המין השני, כרך ראשון: העובדות והמיתוסים**, הוצאת בבל, תרגמה: שרון פרמינגר, עמ' 26

⁵ ראו לדוגמה: Nancy Garden, *Annie on My Mind* (New York: Farrar, Straus & Giroux, 1982), 191

⁶ Marilyn Frye, *The Politics of Reality: Essays in Feminist Theory* (Trumansburg, New York: The Crossing Press, 1983)

¹⁰ hooks, 56

¹¹ Lorde, 131

¹² Ama Ata Aidoo, *Our Sister Killjoy* (Harlow: Longman, 1997) 10

9 Audre Lorde, Sister Outsider: Essays and Speeches (Trumansburg, New York: The Crossing Press, 1984); bell hooks, Feminist Theory: From Margin to Centre (London: Pluto Press, 2000)

6 (Politics of Emotion [Edinburgh: Edinburgh University Press, 2004

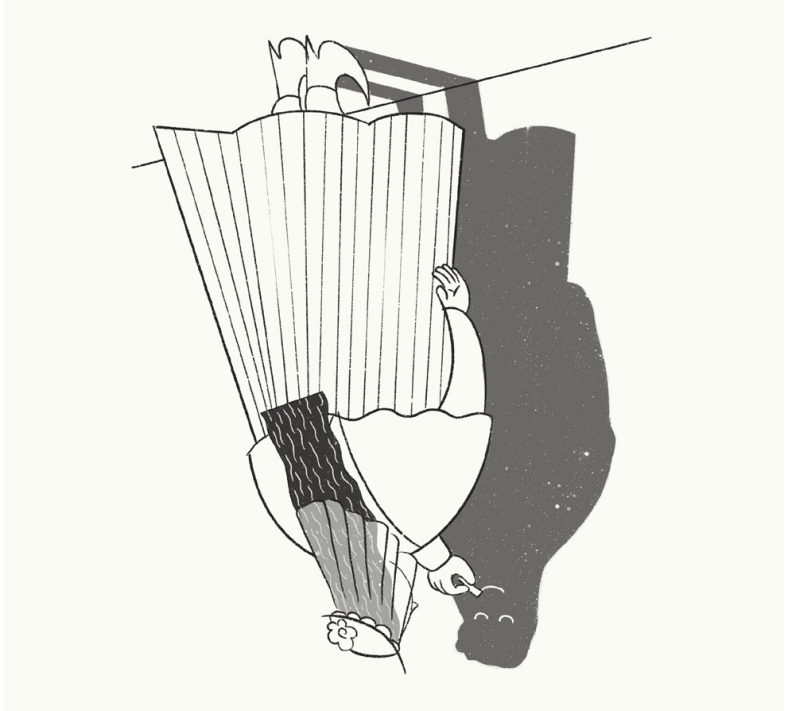
Sara Ahmed, The Cultural, The Cultural, 'Feminist Attachments', in Ann Garry and Marilynn Pearsall (eds), Explorations in Feminist Philosophy (New York: Routledge, 1996) 166-190.

7 Alison Jaggar, 'Love and Knowledge: Emotion in Feminist Epistemology', in Ann Garry and Marilynn Pearsall (eds), Women, Knowledge and Reality: Explorations in Feminist Philosophy (New York: Routledge, 2000) 33-47.

8 'Anger and Insubordination', in Ann Garry and Marilynn Pearsall (eds), Women, Knowledge and Reality: Explorations in Feminist Philosophy (New York: Routledge, 1996) 263-274.

9 'The Subject of True Feeling: Pain, Privacy and Politics', in Sara Ahmed, Celia Lury, and Beverley Skeggs (eds), Thinking Through Difference: Feminist Transformations (London: Routledge, 2000) 33-47.

7 'Frye, 2-3'

הקומוניסטיים של המאה ה-20. המהפכה הסוציאליסטית בארצות הברית והמהפכה הסוציאליסטית ברית המועצות היו תוצאות של תהליכים אלו. המהפכה הסוציאליסטית בארצות הברית והמהפכה הסוציאליסטית ברית המועצות היו תוצאות של תהליכים אלו. המהפכה הסוציאליסטית בארצות הברית והמהפכה הסוציאליסטית ברית המועצות היו תוצאות של תהליכים אלו.

המהפכה הסוציאליסטית בארצות הברית והמהפכה הסוציאליסטית ברית המועצות היו תוצאות של תהליכים אלו. המהפכה הסוציאליסטית בארצות הברית והמהפכה הסוציאליסטית ברית המועצות היו תוצאות של תהליכים אלו. המהפכה הסוציאליסטית בארצות הברית והמהפכה הסוציאליסטית ברית המועצות היו תוצאות של תהליכים אלו.

המהפכה הסוציאליסטית

המהפכה הסוציאליסטית בארצות הברית והמהפכה הסוציאליסטית ברית המועצות היו תוצאות של תהליכים אלו. המהפכה הסוציאליסטית בארצות הברית והמהפכה הסוציאליסטית ברית המועצות היו תוצאות של תהליכים אלו. המהפכה הסוציאליסטית בארצות הברית והמהפכה הסוציאליסטית ברית המועצות היו תוצאות של תהליכים אלו.